

BANKALARCA KULLANILACAK UZAKTAN KİMLİK TESPİTİ YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN TEBLİĞ TASLAĞI HAKKINDA İNCELEME

Av. Umut GÜN

Teknolojisinin ve dijitalleşmenin geliştirmekte ve değiştirmekte olduğu bankacılık ve finans sektöründe ödeme sistemlerinin geliştiği gibi kişilerin banka müşterisi olma ve kimlik tespiti süreçleri de değişikliğe uğramaktadır. Uzaktan bankacılığın giderek yaygınlaştığı içerisinde bulunduğumuz bu dönemde, uzaktan kimlik tespiti süreci ile bankacılık dijitalleşmeye bir adım daha yaklaşmış bulunmaktadır.

Dijitalleşmenin bir sonucu olarak şubesiz bankacılık olarak da nitelendirilen uzaktan bankacılık gittikçe daha çok tartışılmaya başlanmıştır. Avrupa ve Asyada uygulanmakta olan uzaktan kimlik tespiti süreci ile uzaktan bankacılık kavramı için oldukça önemli bir süreçtir. Zira, bankaların şubesine gitmeden sadece telefonlarda bulunan programlar ya da internet bankacılığı aracılığı ile işlemlerini gerçekleştiren müşteriler artık bu işlemlerin yanında uzaktan şubeye uğramadan herhangi bir bankanın müşteri de olabilmektedirler.

Dijitalleşme sadece banka uygulamalarını değil, hukuki düzenlemeleri de etkilemektedir. Zira, dijitalleşme ile değişikliğe uğrayan bir uygulamanın ya da yeni ortaya çıkan bir hizmetin usul ve esaslarının belirlenebilmesi için mevcut düzenlemelerde değişikliklerin gerçekleştirilmesi ya da yeni düzenlemelerin tasarruf edilmesi gerekmektedir. İşte söz konusu bu tasarruflardan biri de ülkemizde duyurusu yapılan Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine İlişkin Tebliğ Taslağıdır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 21/09/2020 tarihli duyurusunda "Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine İlişkin Tebliğ Taslağı" yayımlanmıştır. Söz konusu Tebliğ'in amacının bankalar tarafından yeni müşteri kazanımında ve müşterinin kimliğinin doğrulanması sırasında kullanılacak uzaktan kimlik tespitinin yöntemlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek olduğu gerek BDDK'nın duyurusunda gerekse de Tebliğ'in "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesinde açıkça ifade edilmiştir.

BDDK'nın ilgili duyurusu ve Tebliğ'in "Dayanak" başlıklı 2. maddesinde ise Tebliğ'in 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 76/2. maddesi ile Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin 43. maddesi temelinde düzenlendiği belirtilmiştir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun "*Müşteri Hakları*" başlıklı 76/2. maddesinde bankalar ve müşteriler arasındaki ilişkilerin, yazılı şekilde veya uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak ya da mesafeli olsun olmasın Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun yazılı şeklin yerine geçebileceğini belirlediği ve bir bilişim veya elektronik haberleşme cihazı üzerinden gerçekleştirileceğini ve müşteri kimliğinin doğrulanmasına imkân verecek yöntemler yoluyla kurulacak sözleşmeler ile düzenlenebileceğini belirtmiş olup, buna ilişkin usûl ve esasların Kurul tarafından belirleneceğini de ifade etmiştir.

Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliğin "*Uzaktan Kimlik Tespiti ve Üçüncü Tarafa Güven*" başlıklı 43. maddesinde ise 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve alt düzenlemelerinde yer alan yükümlülükler saklı kalmak kaydıyla bankaların, müşterinin veya müşteri adına hareket eden kişinin kimliğini tespit etmek amacıyla, uzaktan kimlik tespiti yöntemleri kullanabileceği ya da hâlihazırda müşteri veya müşteri adına hareket eden kişi için daha önce kimlik tespitinde bulunmuş başka bir bankadan açık bankacılık¹ servisleri aracılığıyla hizmet alabileceği belirlenmiştir.

Esasen söz konusu Tebliğ'in, Bankacılık Kanunu ve yukarıda anılan Bilgi Sistemleri Yönetmeliği ile bağlantısı olduğu kadar, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile de bağlantılı olduğu görüşünderiz. Zira, Tebliğ kapsamında detaylı bir şekilde kimlik tespitine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Tebliğ'in "*Tanımlar ve Kısaltmalar*" başlıklı 3. maddesinde teknik ve hukuki terimler tanımlanmıştır. Söz konusu tanımlamalardan en dikkat çeken tanım ise kişi kavramına ilişkin tanımdır. Anılan maddenin 3. bendinde kişi, "*uzaktan kimlik tespiti gerçekleştirilecek gerçek kişiyi ifade eder.*" şeklinde tanımlanmıştır. "*Uzaktan kimlik tespiti gerçekleştirilecek gerçek kişi*" ifadesinin kapsamının esasen tam olarak belirli olmadığı görüşünderiz. Zira, bugün bankaların şubelerinde gerçekleştirilen işlemler ile velayet ve vesayet altında bulunan kısıtlılar yasal temsilcileri ile bankaların müşterisi olabilmekte ve bankalarda birçok işlem gerçekleştirebilmektedirler. Söz konusu ifadenin velayet ve vesayet altında bulunan gerçek kişileri kapsayıp kapsamadığı esasen tam olarak anlaşılammamaktadır. Bize göre, ifadenin lafzi

¹ Açık Bankacılık hakkında detaylı bilgi için bkz: Umut Gün. (2019). Bankacılık Hukukunda Yeni Kavram: Açık Bankacılık. *Finans Hukuku Gündemi Dergisi*, 2, https://www.kanunum.com/file/cid8617174_vid16294704_fid1034864 adresinden erişildi.

yorumu ile tanımlama içerisinde herhangi bir sınırlama bulunmadığından velayet ve vesayet altında bulunan kişiler de uzaktan kimlik tespiti yöntemleri ile yasal temsilcileri tarafından gerçekleştirilecek olan işlemler ile bankaların müşterileri olabileceklerdir. Ancak, Tebliğ kapsamında velisi ya da vasisi ile temsil edilen kısıtlının uzaktan kimlik tespitinin hangi esas ve usuller ile yapılacağı herhangi bir şekilde belirlenmemiştir. Tebliğ kapsamında bu yönde bir düzenleme bulunmadığından her ne kadar lafzi anlamda kısıtlı kişilerin de uzaktan kimlik tespitinin yapılabileceği yorumu yapılabirse de esasen uygulamada kısıtlı kişilerin kimlik tespitinin ilgili belgeler ile şubede gerçekleştirilmesi gerekecektir.

Tebliğ'in "*Görüntülü Görüşme İle Uzaktan Kimlik Tespitini Gerçekleştirecek Personel Ve Çalışma Ortamı*" başlıklı 5. maddesinde ise görüntülü görüşme ile uzaktan kimlik tespit yapacak olan banka personelinin bu hususta eğitim alması gerektiği belirlenmiştir. Ancak, Tebliğ kapsamında eğitimin sahip olması gereken nitelik ve özelliklerine değinilmemiştir. Bize göre, bu noktada eğitimin hangi kurum tarafından, hangi içerikte verileceği ve eğitim içeriğinin minimum kaç saat olması gerektiği gibi konuların Tebliğ kapsamında yer alması isabetli olacaktır. Zira, eğitimin sahip olması gereken nitelikler ilgili Tebliğ kapsamında düzenlenmez ise ilgili müşteri temsilcilerine verilecek olan eğitimlerin herhangi bir standardı olmayabilecek ve bankadan bankaya söz konusu eğitimin içeriği ile niteliği farklılaşabilecektir.

Tebliğ'in bir diğer maddesi ise "*Görüntülü Görüşme İle Uzaktan Kimlik Tespiti Sürecinde Uyulması Gereken İlkeler*" başlıklı 6. maddesidir. Söz konusu madde içerisinde uygulanacak olan görüntülü görüşme ile uzaktan kimlik tespiti sürecinin başlangıcında kişinin açık rızasının kayıt altına alınacağı ifade edilmiştir. İlgili madde metninde yer alan açık rıza kavramından kast edilen ise Tebliğ'in "*Tanımlar ve Kısaltmalar*" başlıklı 3/1/a hükmünde belirtildiği üzere 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununda tanımlanan açık rızadır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında kişisel veriler, verilerin işleme şartları istisna olmak üzere veri sahibinin açık rızası olmaksızın işlenemez. Ayrıca, KVKK kapsamında veri sorumluları her durumda aydınlatma yükümlülüğünü de yerine getirmelidir. O halde, Tebliğ'de yer alan hükümden anlaşıldığı üzere veri sorumlusu niteliğini haiz olan bankalar, uzaktan kimlik tespiti sürecinin en başında müşteriden açık rıza temin edecek ve aydınlatma yükümlülüğünü de yerine getirecektir. Ancak, bu noktada önemli olan husus, uzaktan kimlik tespiti sürecinde kişinin verilerinin işlenebilmesi için veri sahibinden temin edilecek olan rızanın özgür irade ile verilip verilmediğidir. Uzaktan kimlik tespiti yöntemi ile

bankaların müşterisi olacak kişilerin, KVKK kapsamında açık rıza vermeyi reddetmesi durumunda kimlik tespiti sürecine devam edilememesi söz konusu olur ise bu durumda banka müşterisi olmak isteyen kişi özgür iradesi bulunmadan açık rıza vermiş olacaktır. Bu durum ise bize göre KVKK'ya açık aykırılık teşkil edecektir.

BDDK Bilgi Sistemleri Uyum Daire Başkanlığı'nın 23/03/2020 tarihli kararı ile Covid - 19 döneminde çağrı merkezi çalışanlarının evden çalışması durumunda hangi önlemlerin alınması gerektiğine ilişkin ek önlemler belirlenmiştir. Söz konusu ek önlemlerin uzaktan kimlik tespiti sürecinde de uygulanıp uygulanmayacağı, uygulanacak ise söz konusu kararın güncellenmesinin gerekip gerekmediği de ayrıca tartışılması gereken konulardan biridir.

Sonuç olarak, dijitalleşmenin bir sonucu olarak gerçekleştirilen regülasyonlardan ve çalışmalardan biri olan Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine İlişkin Tebliğ Taslağı kapsamında yukarıda yer alan hususların açıklığa kavuşturulması ve KVKK kapsamında veri sahibinden temin edilecek olan açık rıza ile ilgili olarak Tebliğ'in kanuna aykırılık içermemesinin sağlanması amacı ile gerekli tartışmaların yapılması gerekmektedir. Zira, çok büyük bir öneme sahip olan uzaktan kimlik tespiti sürecinin tereddütsüz ve güvenli bir şekilde uygulamaya başlanması ile muhtemel sorunların şimdiden gerçekleşmesi engellenebilecektir.